

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	21123 - Biogeografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	21123 - Biogeografia
Crèdits	1,8 de presencials (45 hores) 4,2 de no presencials (105 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Guillem Xavier Pons Buades guillemx.pons@uib.es	09:00	11:00	Dimecres	01/09/2017	31/07/2018	45c
	09:00	11:00	Dimarts	01/09/2017	31/07/2018	45c

Contextualització

La biogeografia és una branca de la geografia física que estudia la distribució actual i del passat dels éssers vius sobre la Terra i les condicions en les quals aquests es desenvolupen.

La superfície de la Terra no és uniforme, ni en tota ella existeixen les mateixes característiques. L'espai que utilitzen, o suposen, els esquemes teòrics de localització és tan sol una construcció matemàtica de l'espai.

Existeixen en el planeta tres medis en els quals es desenvolupa la vida: la terra, l'aigua i l'aire. Són tres mitjans radicalment distints, en els quals l'adaptació de les espècies al mateix els dona característiques especials i singulars. Però encara més, dintre de cadascun d'aquests mitjans, i d'acord amb les seves irregularitats geogràfiques, s'individualitzen espais amb característiques diferents, en els quals es desenvolupen formes endèmiques de vida. Aquestes formes, encara ser abundants, no són les úniques. En cadascun d'aquests espais es desenvolupen multitud d'espècies que viuen entre dos mitjans. A més, hi ha espècies, que interactuant unes amb altres, tanquen cicles en els quals es traspasa energia i matèria d'un sistema a un altre, com el cicle del sòl, la cadena tròfica o el cicle del carboni.

Cadascun d'aquests espais en els quals es desenvolupa la vida d'una forma equilibrada, entre animals, plantes, sòl i clima, és a dir l'ecosistema.

Els factors que influeixen en la diversitat de la naturalesa, i que els seus llindars són decisius per a establir l'equilibri ecològic són: el sòl, el clima i l'associació entre espècies, o biocenosi. També hauríem de tenir en compte les modificacions antròpiques de la biocenosi.

La Biogeografia es divideix en dues grans branques: la fitogeografia que s'ocupa de les espècies vegetals i la zoogeografia, que s'interessa per les espècies animals.

En el món acadèmic existeix el debat entre geògrafs i biòlegs, sobre l'objecte d'estudi de la biogeografia. Així, els geògrafs entenen aquesta ciència com el que els biòlegs anomenen ecologia, mentre que els biòlegs limiten la biogeografia a l'estudi de la distribució dels éssers vius, deixant de banda l'estudi de les seves causes i interrelacions.

Aquesta assignatura pretèn aprofundir una mica més després d'haver donat Geografia Física General.

Requisits

La Biogeografia s'ocupa de la distribució a l'espai i en el temps dels éssers vius que ocupen la superfície de la Terra. Com a part de la Geografia el seu objecte d'estudi és el territori entès com a un sistema. La flora i la fauna d'un determinat indret així com les seves condicionants climàtiques, edafològiques i històriques conformen aquesta disciplina.

La Biogeografia pot comptar amb eines d'interpretació i representació cartogràfica, que ens ajudaran a fer una correcta interpretació de mapes de vegetació o distribucions d'espècies animals.

Recomanables

Haver cursat i tenir aprovada l'assignatura de Geografia Física General.

Haver adquirit coneixements sobre la biodiversitat de les Illes Balears.

Competències

Específiques

- * CE4 - Demostrar un coneixement global de la construcció de llocs i entorns fora de la seva pròpia i immediata experiència quotidiana i comprendre la forma en què un determinat lloc s'ha constituït i és permanentment renovat per processos físics, ambientals, biòtics, socials, històrics, econòmics i culturals..
- * CE5 - Utilitzar adequadament les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) per recopilar, processar, analitzar i interpretar la informació i fer front a qüestions geogràfiques.
- * CE6 - Aplicar les principals tecnologies dedicades a l'estudi de les relacions recíproques del medi físic i humà, particularment les destinades a avaluar l'impacte ambiental de les activitats antròpiques, les seves conseqüències sobre el paisatge i la transmissió de continguts científics de forma que facilitin la seva aplicació en els entorns acadèmics, professionals, educatius i de divulgació..

Genèriques

- * CG1 - Ser capaç de conceptualitzar patrons, processos, interaccions i canvis en el món físic i a l'entorn humà, entesos ambdós com un sistema dins d'una àmplia gamma d'escalles espacials..

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Biogeografia. Biogeografia

INTRODUCCIÓ

Tema 1.-Definició i història de la Biogeografia: els autors i les exploracions

Tema 2.- La classificació dels organismes vius

Tema 3.-Ecologia i biodiversitat: conceptes bàsics, història i pertorbacions.

BLOC II. LA DISTRIBUCIÓ DE LES ESPÈCIES:

ESTRUCTURA DE LES POBLACIONS

Tema 4.-Els nivells de percepció de les distribucions

Tema 5.- Comunitat, població i associació

BLOC III. L'OCUPACIÓ DE L'ESPAI

Tema 6.- Distribució i dispersió

Tema 7.- Succesions ecològiques i desenvolupament dels ecosistemes

Tema 8.- La teoria de la biogeografia insular. Biogeografia de les Illes Balears

Tema 9.- De la biogeografia insular a la resta d'ecosistemes

BLOC IV. EL MOSAIC DE LA BIOSFERA: ELS GRANS DOMINIS

BIOCLIMATICS I EDÀFICS; ELS CONTINENTS I OCEANS

Tema 10.- El concepte de bioma. Els grans biomes mundials. Composició i distribució.

10.1.- Selves

10.2.- Sabanes

10.3.- Deserts

10.4.- Les mediterrànies

10.5.- Les laurisilves

10.6.- Les boscanes

10.7.- Estepes i praderies seques

10.8.- La taigà

10.9.- La tundra àrtica

10.10.- El domini antàrtic

10.11.- L'alta muntanya

10.12.- Els sistemes aïllats

10.13.- Els sistemes marins

Metodologia docent

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Comprendre els coneixements bàsics del temes en els quals s'ha estructurat l'assignatura	15
Seminaris i tallers	Seminaris	Grup mitjà (M)	Aprofundir i desenvolupar algun aspecte de l'assignatura vista durant alguna sessió teòrica o que conformi part del temari de l'assignatura.	5
Classes pràctiques	Pràctiques d'aula	Grup mitjà (M)	Realitzar fotointerpretació i plasmar un mapa de vegetació. Conèixer la taxonomia de plantes de port arbustiu i arbori. Iniciació al coneixement de l'ornitofauna.	7

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes pràctiques	Sortides al camp	Grup mitjà (M)	Analitzar al camp la distribució de plantes i animals. Interpretar la seva distribució.	12
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Seguiment del treball realitzat. Resolució de problemes i dubtes.	2
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Examen final amb combinació de preguntes curtes i a desenvolupar.	2
Altres	Exposició a classe	Grup gran (G)	Exposició de treball elaborat sobre una determinat espai o grup taxonòmic. Presentació davant tota la classe amb un temps màxim de 15 minuts per grup.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi i preparació del temari teòric	Completar la informació rebuda al llarg de les classes de teoria mitjançant recerca bibliogràfica, lectures complementàries i altra documentació.	40
Estudi i treball autònom individual	Pràctiques d'aula i sortides de camp	Completar la informació donada en les pràctiques d'aula i les sortides de camp.	40
Estudi i treball autònom en grup	Memòria de pràctiques	Realitzar el treball corresponent a la memòria final de pràctiques	20
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació d'examen i exposició	Estudi i preparació de les proves d'avaluació	5

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants



Any acadèmic	2017-18
Assignatura	21123 - Biogeografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Seminaris

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Aprofundir i desenvolupar algun aspecte de l'assignatura vista durant alguna sessió teòrica o que conformi part del temari de l'assignatura.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 10%

Pràctiques d'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (recuperable)
Descripció	Realitzar fotointerpretació i plasmar un mapa de vegetació. Conèixer la taxonomia de plantes de port arbustiu i arbori. Iniciació al coneixement de l'ornitofauna.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 30%

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Examen final amb combinació de preguntes curtes i a desenvolupar.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 50%

Exposició a classe

Modalitat	Altres
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Exposició de treball elaborat sobre una determinat espai o grup taxonòmic. Presentació davant tota la classe amb un temps màxim de 15 minuts per grup.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: 10%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

BROWN, JAMES H. (1983) Biogeography. Mosby. St. Louis
BROWN, JAMES H. I LOMOLINO, MARK V. (1998)* Biogeography. Sinauer. Sunderland
FOLCH I GUILLÈN, Ramon –director-(1993-1998) Biosfera. vols.I-XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona
MARGALEF, R. (1981) Ecología. Editorial Planeta S.A. Barcelona
VV.AA. Bolletí de la Societat d'Història Natural de les Balears.

Bibliografia complementària



- ALCOVER, J.A. MOYÀ-SOLÀ, S. i PONS-MOYÀ, J. (1981) Les quimeres del passat. Editorial Moll. Ciutat de Mallorca
- ALVARGONZALEZ RODRIGUEZ, D. (1992) El sistema de clasificación de Linneo. Pentalfa ediciones. Oviedo
- ATTENBOROUGH, David et al. (1990) El Planeta Vivo. Plaza & Janés Editores. Barcelona
- BAILEY, R.G. (1998)* Ecoregions: the ecosystem geography of the oceans and continents. Springer-Verlag. New York
- BELLÉS, Xavier. (1996) Entendre la Biodiversitat. Edicions de la Magrana. col.l'Esparver, ciència nº20 Barcelona. Existeix una versió castellana del mateix
- llibre: (1998) Supervivientes de la Biodiversidad. Rubes editorial. Col. Rubesciencia. Barcelona
- BENNET, D.P. I HUMPRIES, D.A. (1981) Ecología de campo. H. Blume ediciones. Madrid
- BLANDIN, P. (1992) El gran libro de la Naturaleza en Europa: flora, fauna y paisaje. Ediciones El País S.A. - Aguilar S.A. de ediciones. Barcelona
- BLONDEL, J. (1985) Ecología y biogeografía. Editorial Academia S.L. León
- BLUND, Wilfrid (1982) El Naturalista; vida, obra y viajes de Carl von Linné (1707-1778). Ediciones del Serbal. Barcelona
- BOTTING, Douglas (1981) Humboldt y el cosmos; vida, obra y viajes de un hombre universal (1769-1859). Ediciones del Serbal. Barcelona
- BOTKIN, Daniel B. (1993) Armonías discordantes; una ecología para el siglo XXI. Acento Editorial. Madrid
- BRIGGS, JOHN C. (1995)* Global biogeography. Elsevier. Amsterdam; Oxford
- CADIÑANOS, J.A. I MEAZA, G. (1998) Bases para una biogeografía aplicada: criterios y sistemas de valoración de la vegetación. Geoforma ediciones.
- COLOM CASASNOVAS, G. (1978) Biogeografía de las Baleares. La formación de las islas y el origen de su Flora y de su Fauna. 2 vols. Inst. de Estudios Baleáricos. Palma
- COMISIÓN MUNDIAL DEL MEDIO AMBIENTE Y DEL DESARROLLO (1987) Nuestro futuro común. Alianza Editorial. Madrid
- COX, C. BARRY I MOORE, PETER D. (1993)* Biogeography: an ecological and evolutionary approach. Blackwell Scientific Publications. Oxford; Boston
- CROSBY, Alfred W. (1988) Imperialismo ecológico: La expansión biológica de Europa 900-1900. Editorial Crítica. Barcelona
- DARWIN, Charles (1859-1994) El origen de las especies. Ediciones del Serbal. Barcelona
- DORST, Jean (1971) Antes de que la naturaleza muera. Ediciones Omega S.A. Barcelona
- DURRELL, G. i DURRELL, L. (1982) Guía del Naturalista. H. Blume ediciones. Madrid
- FERRERAS CHASCO, C. i FIDALGO HIJANO, C. (1991)* Biogeografía y edafología. Síntesis. Madrid
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon (1978) Sobre ecologismo y ecología aplicada. Ketres editora. Barcelona
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon (1990) Que lo hermoso sea poderoso; sobre ecología, educación y desarrollo. Editorial Alta-Fulla. Barcelona
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon –director- (1993-1998) Biosfera. vols. I-XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona
- FOLCH I GUILLÈN, Ramon (1998) Ambiente, emoción y ética; actitudes ante la cultura de la sostenibilidad. Editorial Ariel S.A. Barcelona
- FURON, Raymond (1969) La distribución de los seres. Ed. Labor S.A. Barcelona
- GONZALEZ BERNALDEZ, F. (1981) Ecología y paisaje. H. Blume ediciones. Madrid
- GONZALEZ BUENO, A. (1998) Los sistemas de clasificación de los seres vivos. Ediciones AKAL S.A. Madrid
- HARRIS, LARRY D. (1984)* The fragmented forest: island biogeography theory and the preservation of biotic diversity. University of Chicago Press. Chicago; London
- LACOSTE, A. i SALANON, R. (1977) Biogeografía. Ed. Oikos-Tau. Barcelona
- LANCIS, C. et al. (1990) Guía práctica para el estudio de los ecosistemas. Instituto de cultura "Juan Gil-Albert". Alicante
- LEAN, G. i HINRICHSSEN D. (1992) Atlas del Medio Ambiente. Ed. Algaida. Barcelona

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	21123 - Biogeografia
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- LOPEZ ISARRIA, J.A. (1995) Interpretar un paisaje. Alhambra Longman. Madrid
- LOVELOK, James (1992) Gaia, una ciencia para curar el Planeta. Ed. Integral. Barcelona
- MASCLANS, F. (1981) Guia per a conèixer els arbres. Editorial Montblanc-CEC. Barcelona
- MASCLANS, F. (1982) Guia per a conèixer els arbusts i les lianes. Editorial Montblanc-CEC. Barcelona
- MACARTHUR, R.H. & WILSON, E.O. (1983) Teoria de la bigeografia insular. Editorial Moll. Ciutat de Mallorca
- MIRACLE, M.R. (1985) Ecología. Salvat editores. Madrid
- MÜLLER, Paul (1979) Introducción a la Zoogeografía. Editorial Blume. Barcelona
- MYERS, A.A. I GILLER, P.S. (1988)* Biogeography. Chapman and Hall. London
- PARRY, J.H. (1989) El descubrimiento del mar. Editorial Crítica S.A. Barcelona
- PIELOU, E.C. (1992)* Biogeography. Krieger. Malabar, Fla
- POLUNIN, O. i SMYTHIES, B.E. (1977) Guía de campo de las flores de España, Portugal y Sudoeste de Francia. Ediciones Omega S.A. Barcelona
- PORRIT, Jonathon et al. (1991) Salvemos la Tierra. Circulo de lectores. Valencia
- PRICE, A. Grenfell (1988) Los viajes del capitán Cook (1768-1779). Ediciones del Serbal. Barcelona
- RITA, J. i CARULLA, J. (1996) Arbres i arbusts de les Balears; Boscos i garrigues. Edicions Ferran Sintes. Palma
- RUBIO RECIO, M. (1988) Biogeografía. Paisajes vegetales y vida animal. Editorial Síntesis. Madrid
- SIMMONS, IAN (1982)* Biogeografía natural y cultural. Ediciones Omega. Barcelona
- TIVY, JOY (1993)* Biogeography: a study of plants in the ecosphere. Longman Scientific & Technical. Harlow
- VV.AA. (1981) Biogeografía de la mediterrània occidental. Inst. d'Est. Catalans. Barcelona.
- VV.AA. (1982) La Biosfera. col. El libro de bolsillo nº367. Alianza editorial. Madrid
- VV.AA. (1983) La Conquista de la Tierra. Biblioteca Básica Salvat nº84. Salvat Editores S.A. Barcelona
- VV.AA. (1984) Geografía y Medio Ambiente. Monografías de la Dirección General de Medio Ambiente – MOPU- Madrid
- VV.AA. (1987) La Naturaleza en el Mundo. 24 vols. Ed. Debate S.A. Madrid
- VV.AA. (1987) Enciclopedia de la naturaleza de España. Ed. Debate S.A. Madrid
- VV.AA. (1988) Biogeografía e inventario de recursos naturales. Univ. del país Vasco.
- VV.AA. (1995) Biodiversitat: el llegat de l'evolució. Tecnologia i cultura núm.: 12. Generalitat de Catalunya; Departament de Medi Ambient. Barcelona
- VV.AA. (1999) Ecología de les illes. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears núm. 6 – Monografies de l'Institut d'Estudis Balearics núm. 66. Palma, 1999. ISBN 84-87026-86-9
- VV.AA. (1997) Los bosques ibéricos. Una interpretación geobotánica. Editorial Planeta. Barcelona
- VV.AA. (1999) Biodiversidad, la frágil red. National Geographic Magazine España. vol.4 nº2. Barcelona
- WALTER, H. (1976) Vegetació i climes del món. Universitat de Barcelona. Barcelona
- WHITTAKER, ROBERT J. (1998)* Island biogeography: ecology, evolution and conservation. Oxford University Press. Oxford
- WILSON, Edward O. (1994) La diversidad de la vida. Ed. Critica. Col. Drakontos. Barcelona.

